

กรมป่าไม้

ส่วนเพาะชำกล้าไม้
สำนักส่งเสริมการปลูกป่า

ขั้นตอนในการผลิตกล้าไม้

การจัดการเมล็ดไม้

การเพาะเมล็ด

การเตรียมถุ้งเพาะชำกล้าไม้

การย้ายชำกล้าไม้

การบำรุงรักษากล้าไม้

รูปแบบเรือนเพาะชำ

การจัดการเมล็ดไม้ (Seed management)

1. การเลือกแม่ไม้ที่ดี แม่ไม้ที่ดีควรมีลักษณะ
 - ▶ สมบูรณ์ ปราศจากโรคและแมลง
 - ▶ เต็มโตเต็มที่
 - ▶ ให้ผลิตผลตรงตามวัตถุประสงค์
 - ▶ เจริญเติบโตอยู่ในกลุ่มไม้ชนิดเดียวกันที่มีลักษณะแข็งแรง

การจัดการเมล็ดไม้ (Seed management)

2. เวลาที่เหมาะสมในการเก็บเมล็ด

คือ เวลาที่เมล็ดแก่เต็มที่ โดยวิธีการดังนี้

ตรวจสอบด้วยสายตา : สังเกตการแก่จากการเปลี่ยนแปลงสีและการแห้งของฝัก

การตัดเมล็ด : เพื่อทดสอบความมีชีวิตของเมล็ด

ความชื้น ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญมากในการงอกของเมล็ด
ดังนั้นควรมีการเตรียมเมล็ดและเร่งการงอกของเมล็ดก่อนนำไปเพาะชำ

การจัดการเมล็ดไม้ (Seed management)

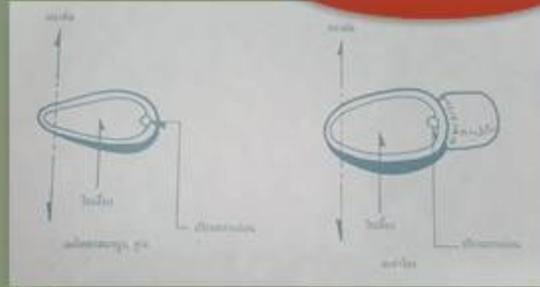
3. การปฏิบัติต่อเมล็ดไม้ก่อนเพาะเพื่อเร่งการงอก

เมล็ดแต่ละชนิดมีเปลือกที่มีความแข็งแตกต่างกันการเร่งการงอกก็ต้องปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ชนิดที่มีเปลือกเมล็ดแข็งหนา

: ทำให้เปลือกเมล็ดเสียหายโดยการถูกระดาษทราย

ขลิบ ตัดเมล็ดด้านที่อยู่ตรงข้ามกับต้นอ่อนด้วยกรรไกรมีดหรือแซ่ในกรดเข้มข้น เช่น กรดกำมะถัน

คุณ มะค่าโมง

3.2 ชนิดที่มีเปลือกเมล็ดแข็ง

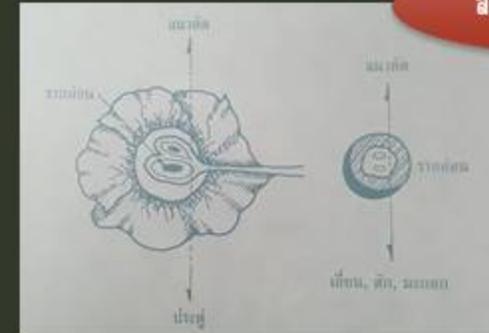
: แช่เมล็ดด้วยน้ำร้อน

กระถินณรงค์ ขี้เหล็กบ้าน

3.3 ชนิดที่มีสิ่งห่อหุ้มเมล็ดแข็งหนา

: ใช้มีดตัด ผ่าให้แตกโดยเป็นอันตรายต่อเมล็ดน้อยที่สุด

สัก ประดู่ มะกอก

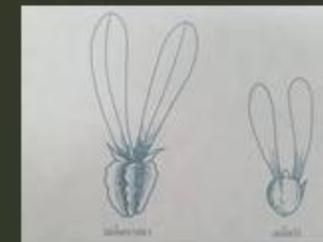
3.4 ชนิดที่มีเปลือกบางหรือนิ่มน้ำซึมผ่านเข้าไปได้ง่าย

: ลงแปลงเพาะได้เลย

สะเดา มะขามเทศ

3.5 ชนิดที่มีปีก

: นำเมล็ดแก่เด็ดปีกถึงโคนแล้วนำลงเพาะได้เลย

ยางนา เต็ง รัง

การเพาะเมล็ดไม้

ปฏิบัติได้ 2 วิธี

1. นำเมล็ดลงถาดดินโดยตรง

- ใช้กับเมล็ดขนาดใหญ่ เช่น ขนุน มะค่าโมง มะค่าแต้ เป็นต้น หรือเมล็ดที่มีเปอร์เซ็นต์การงอกดี 90 % ขึ้นไป
- วิธีการ : รดน้ำให้ชุ่ม แล้ววางเมล็ดนอนราบ กดให้จมลงต่ำกว่าผิวดินประมาณ 3-5 มิลลิเมตร

2. เพาะในกระบะเพาะก่อนย้ายชำ

- หว่านให้กระจายทั่วกระบะเพาะแล้วโรยดินกลบให้สม่ำเสมอหนาประมาณ 3-5 มิลลิเมตร หรือหว่านเป็นแนวโดยเจาะร่องก่อนแล้วโรยลงร่องแล้วกลบ
- รดน้ำให้ชุ่ม
- คลุมกระบะเพาะด้วยพลาสติกใส (ช่วยให้ดินรักษาความชื้น)
- ย้ายชำลงถาดพลาสติก

การเตรียบดุงเพาะชำกล้าไม้

วัสดุที่ใช้เพาะชำกล้าไม้ที่ดี คือ ดินที่มีธาตุอาหาร มีความร่วนซุย ระบายน้ำและอากาศได้เหมาะสม การปรับคุณสมบัติของดินให้เหมาะสมต่อการเพาะชำกล้าไม้ โดยมีหลักพิจารณา ดังนี้

- ▶ **ทราย แกลบเผา** ผสมเพื่อให้การระบายน้ำ และอากาศดี
- ▶ **แกลบเผา** ผสมเพื่อทำให้น้ำหนักเบา เพิ่มความเป็นต่าง และระบายน้ำ
- ▶ **ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก** ผสมเพื่อเพิ่มธาตุอาหาร และทำให้ดินเกาะตัวกัน และอุ้มน้ำได้ดีขึ้น
- ▶ **ขุยมะพร้าว ชี้เลื่อย** ผสมเพื่อเพิ่มการอุ้มน้ำและอินทรียวัตถุ

การย้ายชำกล้าไม้

- เลือกกล้าไม้ที่เริ่มงอก ใบเลี้ยง ยอดอ่อนและรากอ่อนสมบูรณ์
- การถอนกล้าจากกระบะเพาะ ควรรดน้ำให้ชุ่ม **ระวังไม่ให้ ราก ลำต้น ใบอ่อน ได้รับความเสียหาย**
- ไม่ควรย้ายชำต้นกล้าที่โตจนรากยาวเกินไปเพราะจะทำให้รากชดงอ
- การตัดมกล้างลงถุงใช้ไม้ปลายแหลมแทงลงดิน ควรลึกกว่ารากเล็กน้อย สอดรากและจิ้มดินด้านข้างๆ ราก เพื่อดันดินให้แนบกับราก แล้วใช้นิ้วกดดินด้านข้าง จากนั้นรดน้ำกล้าไม้อีกครั้ง

การบำรุงรักษากล้าไม้

- ▶ การรดน้ำ
- ▶ การใส่ปุ๋ย
- ▶ การกำจัดวัชพืช
- ▶ การป้องกันและกำจัดศัตรูพืช
- ▶ การเลือกรากและตัดราก เพื่อป้องกันไม่ให้รากของกล้าไม้เจริญภายนอกถาด
- ▶ การคัดกล้าและการจัดเรียงลำดับความสูง เพื่อให้ต้นกล้าได้รับแสงสว่างและน้ำได้อย่างทั่วถึง
- ▶ การทำกล้าไม้ให้แกร่ง เพื่อทำให้กล้าไม้มีความทนต่อความแห้งแล้ง แสงแดด การขนย้ายและสภาวะ เลวร้ายต่างๆ

รูปแบบเรือนเพาะชำกล้าไม้

สถานที่เพาะชำกล้าไม้สามารถจัดสร้างเรือนเพาะชำได้หลายรูปแบบ ดังนี้

❑ เรือนเพาะชำถาวร

สร้างให้สามารถใช้งานได้หลายปี

❑ สร้างแบบชั่วคราว

ใช้เสาและตัวเรือนเพาะชำที่แข็งแรงพอสมควร หลังคาใช้ตาข่ายพรางแสง หรือวัสดุธรรมชาติ เช่น ใบมะพร้าว ไม้ระแนง เป็นต้น

❑ การเรียงถุงเพาะชำในที่โล่งแจ้ง

สร้างที่มุงแดดเฉพาะแถวที่เพิ่งย้ายชำใหม่ที่ละแถว หรือใช้ที่ครอบกันแดดชั่วคราว

❑ การเรียงถุงใต้ร่มเงาไม้

ดายหญ้าและวัชพืชออกให้หมด ปรับพื้นที่ให้เรียบ แล้วจัดเรียงถุงเพาะชำในบริเวณร่มเงา
* มีข้อเสียเรื่องการแพร่กระจายโรค รา แมลง